SPINDULYS

Klaipėdos „Saulėtekio“ pagrindinės mokyklos laikraštis

www.sauletekis.ku.lt 2014 m.

Mokyklai – 130, K. Donelaičiui – 300

Simonas Gutauskas, 7a kl.

DONELAITIŠKAI

Tirpsta sniego kalnas.
Mažyčiai upeliai, upeliūkščiai
į kiekvieną žemės
plyšį srovena.
Medžiai, neiškentę šėlsmo,
skubinas visus pasveikinti.
Paukščiai grįžta,
žvėrys lenda iš savo slėptuvių.
Sveiks, pavasari, mielas.

Per Lietuvą nuvilnijo renginiai, skirti mūsų lietuvių literatūros pradininko **K. Donelaičio 300-ųjų** gimimo metinių sukakčiai paminėti. Klaipėdos „Saulėtekio“ pagrindinės mokyklos mokiniai nusprendė poeto jubiliejų paminėti netradiciškai: buvo organizuotas mokinių kūrybinių darbų konkursas „Metų laikai“. 5-10 klasių mokiniai eilėraščiuose stengėsi perteikti įvairių metų laikų žavesį, ieškojo savitų, neįprastų žodžių ir frazių. Buvo atsisakyta ketureilių, pasirinkta laisvesnė eilėraščio forma – taip stengiamasi priartėti prie modernesnės poetikos. Dailininkai savo piešinių parodos simboliu įvardijo vežimo ratą. Rieda ratas: žiemą keičia pavasaris, vasarą – ruduo („Ratas ant ašies barškėdamas sukasi sunkiai“). Ir vėl viskas kartojasi.

Mokyklos bendruomenei pristatytas integruotas projektas „Donelaitis ir mes“. Mokiniai sužinojo, kokioje epochoje gyveno poetas, kaip tada vadinosi lietuvybę puoselėjantys miestai, kur yra Tolminkiemis. Visus nustebino K. Donelaičio biografiniai faktai. Mažai kas buvo girdėjęs, jog poetas buvo puikus meistras: pats pasigamino barometrą, klavesiną, laikrodį. Mėgo sodininkystę. Pristatant poemą „Metai“, tarsi vėl iš naujo atgijo rečiau vartojami žodžiai, savitai suskambo hegzametras. Sunku būtų rasti mokinį, kuris atmintinai nemokėtų pirmųjų kūrinio eilučių: „Jau saulelė vėl atkopdama budino svietą“. Prajuokino Slunkiaus monologas – bandymas pateisinti tinginiavimą. Sugraudino Pričkaus likimas. Įdomu buvo klausytis pranešimo apie būrų valgius.

Renginio metu skambėjo etnografinio ansamblio dainos. Mokyklos solistai nuotaikingai padainavo grupės „Liūdni slibinai“ pasiūlytą ištraukos iš „Pavasario linksmybių“ versiją. Visi įsitikino, kad K. Donelaičio kūryba gali skambėti moderniai ir originaliai – reikia tik paieškoti savitų išraiškos formų. Ne veltui yra sakoma, kad geras klasikos kūrinys niekada nepasensta. Taigi ir poemai „Metai“ laiko ratas nė kiek nepakenkė, netgi atvirkščiai – K. Donelaitį kiekviena karta atranda iš naujo.

Nijolė Žukienė, direktoriaus pavaduotoja ugdymui

Rimantė Mazytė, 8a kl.

Ciklas „Metų laikai“

Pavasaris

Kas nutiko?
Kas nutiko?
Paukštis
Saulę sutiko!

Ruduo

Ruduo
nurengė
medžius,
o paukštis vis tiek
dar gieda.

Jonas Valaitis, 8a kl.

Vasaros etiudas

Spindintis voratinklis miške.
Pasileidžia voras gijomis slapčia.
Saulės spinduliai – žeberklai -
Nusidažo vakaras oranžine spalva.

Rudens glėbyje

Slenka ilgas rudens šešėlis.
O mes tik tyliai palydime saulę,
Vasaros žalią spalvą.
Lietus ir lietus.
Rudens glėbyje skęsta laukai,
Skęsta pievos, miškai,
Skęsta miestai.
Rudens glėbyje...

Kotryna Kniukštaitė, 7a kl.

* * *

Krisdamas sniegas apklojo žemę.
Šalna numarino augalus.
Žudikė žiema - nors ir graži.
Sakyčiau, tikra gražuolė.
Tokia priešingybė
Turbūt ne man vienai.

* * *

Laukai,
Pilni upeliūkščių,
Margaspalvių gėlių –
Jos niūniuoja vasaros dainą.

* * *

Išsiblaškęs, sustiręs minioj,
Liūdesio pilnas ruduo.
Pilnas jis dar nežemiško keršto –
Bet juk meilę pats ir nužudė.
Po lapais auksiniais
Mirusią meilę - vasarą slėpė,
Po lapais auksiniais.
Bet lapai irgi išnyko, sudžiūvo,
pražuvo.

Kotryna Kniukštaitė, 7a klasės mokinė

Mažoji Lietuva. Ar tikrai ji maža?

Kai žiūriu į žemėlapį, matau, kad Lietuva jame - tik mažas lopinėlis prie Baltijos jūros. Man Lietuvos kontūrai primena širdį, o širdyje, kaip sakoma, telpa visas pasaulis. Nešioju Lietuvą savo širdyje, o ji nešioja mane. Lietuva man – ir paslaptingoji Žemaitija, ir ežerėliais nusagstyta Aukštaitija, ir smėlio kalneliais pasipuošusi Dzūkija, ir derlingomis žemėmis garsėjanti Suvalkija. Mūsų, lietuvių, nedaug, bet mes tokie skirtingi ir kartu tokie panašūs. Tai galime pastebėti keliaudami iš vieno regiono į kitą, tačiau manau, kad savičiausia yra Mažoji Lietuva. Teritorija nedidelė, bet ar tikrai ji maža?

Manau, kad šalies didumą lemia ne vien plotis, bet ir tai, ką ten gyvenę ar gyvenantys žmonės yra sukūrę, ką perdavė savo vaikams, anūkams. Gimiau ir augau Klaipėdoje. Klaipėdos kraštas - Mažosios Lietuvos dalis. Senųjų vietos gyventojų liko nedaug, todėl labai svarbu išsaugoti tai, ką jie daug metų puoselėjo. Turtingas Mažosios Lietuvos etnografinis palikimas. Ypač originalios šio krašto dainos. Jų melodijos kitokios, skiriasi dainų tekstas. Manau, kad tam įtakos turėjo gyvenamoji vieta - žmones supo labai graži gamta. Plačios Kuršių marios, valtys vandenyje, žvejų nameliai ir dabar mus burte užburia. Kitokie ir lietuvininkų (taip buvo vadinami Mažosios Lietuvos gyventojai) tautiniai kostiumai. Visos moterys mėgo nešioti delmonus (prie juosmens kabinama kišenė), ten dėdavo smulkius asmens daiktus. Tautinių kostiumų spalvos tamsios, sodrios. Pamario krašto tautosaka - neatskiriama lietuvių tautosakos dalis.

Kai pradėjau domėtis Mažosios Lietuvos istorija, kultūra, nustebau, kiek daug žymių žmonių iš čia kilę, kokia įdomi šio krašto architektūra! Savitas Klaipėdos senamiestis. Dažnai jį mintyse lyginu su kitų miestų architektūra. Į akis krenta akmenimis grįstos gatvelės, vokiško stiliaus namai. Kažkada miestas išsiskyrė savo fachverkiniais namais. Panašaus stiliaus pastatų galima pamatyti ir Priekulėje, Šilutėje, Pagėgiuose, Kintuose. Mažosios Lietuvos teritorijoje metų naštą, karo baisumus atlaikiusios į dangų stiebiasi raudonų plytų bažnyčios. Jos kitokios nei Didžiojoje Lietuvoje. Kartais įsivaizduoju, kaip lietuvininkų būreliai traukia sekmadieniais į bažnyčią, gieda iš senų giesmynų giesmes. Vienur kitur dar yra išlikusių tik šiam kraštui būdingų vienkiemių, trobesių. Čia kažkada gyvenę žmonės puoselėjo lietuvybę, vokiškos kultūros aplinkoje saugojo savo tradicijas.

Mažoji Lietuva pirmiausia yra didelė todėl, kad čia gyveno daug mūsų tautai nusipelniusių žmonių. Kai vieną dieną atsiverčiau internetinį puslapį apie Mažąją Lietuvą, netekau žado - kiek daug kartų tinklalapyje paminėtas žodis *pirmoji*! Mažojoje Lietuvoje Martynas Mažvydas 1547 m. išleido pirmąją lietuvišką knygą. Čia pradėjo leisti ir

pirmąjį lietuvišką laikraštį. Nuo 1883 m. buvo spausdinami svarbiausi lietuviški tautinio atgimimo leidiniai („Aušra“, „Varpas“). Per istorijos ir lietuvių kalbos pamokas ne kartą girdėjau, kad iš Tilžės, Ragainės į Didžiąją Lietuvą knygnešiai gabeno uždraustas lietuviškas knygas.

Taigi Mažoji Lietuva tarsi padėjo pamatus mūsų gimtajai kalbai. Šiame krašte buvo paplitęs protestantų tikėjimas. Daugelis mano minėtų įžymių žmonių buvo liuteronų kunigai. Jie bažnyčiose skelbė ne tik tikėjimo tiesas, bet ir nuveikė milžinišką darbą - sukūrė svarbius mūsų tautai kūrinius. Martyno Mažvydo dėka mes skaitome lietuviškai. XVI a. išleistos mažytės knygelės svarba ir reikšmė mūsų tautai didžiulė. Lietuviškas raštas paplito visoje Lietuvoje. Dabar net neįsivaizduojame kitokio raidyno.

Šiemet per Lietuvą nuvilnijo renginiai, skirti Kristijono Donelaičio 300-osioms gimimo metinėms pažymėti. K. Donelaičio poema „Metai“ - pirmasis lietuviškas grožinės literatūros kūrinys. Dažnas lietuvis atmintinai moka nors kelias „Pavasario linksmybių“ eilutes. Gražiai ir didingai skamba hegzametras: *„Jau saulelė vėl atkopdama budino svietą / Ir žiemos šaltos trūsus pargriaudama juokės“*. K. Donelaitis visą gyvenimą praleido Mažojoje Lietuvoje. Jam rūpėjo būrų gyvenimas, jų vargai ir rūpesčiai, gimtosios kalbos likimas. Poemoje įspūdingai aprašomi ankstyvo pavasario, vasaros, vėlyvo rudens ir žiemos vaizdai. Kai mokykloje buvo pristatomas projektas „Donelaitis ir mes“, sužinojau apie poetą daug įdomių dalykų: poetas mėgo sodininkystę, pats mokėjo padaryti barometrą, laikrodį. Įsidėmėjau labai gražius, jau dabar iš žemėlapių išnykusius vietovardžius: Lazdynėliai, Gumbinė, Tolminkiemis. K. Donelaičio jubiliejiniai metai įtraukti į UNESCO ir valstybių narių minimų sukakčių sąrašą. Taigi apie K. Donelaitį, poemą „Metai“ plačiau sužinos visas pasaulis.

Mažosios Lietuvos kultūrinis palikimas neįsivaizduojamas be Vydūno. Jo pradėta veikla tęsiama ir šiandien. Klaipėdos krašto savitumą parodo ir Ievos Simonaitytės kūryba. Jos kūriniuose („Aukštųjų Šimonių likimas“, „Vilius Karalius“, „O buvo taip“) atgimė išdidžių lietuvininkų paveikslai. Daug nusipelnė ir Martynas Jankus. Jis buvo aktyvus visuomenės veikėjas, spaustuvininkas, vienas „Aušros“ leidėjų. Martynas Jankus visą savo turtą skyrė spaudos leidybai ir platinimui. Štai kokie žmonės gyveno ir kūrė Mažojoje Lietuvoje! O kiek dar nusipelniusių veikėjų nepaminėjau! Mažas kraštas, bet didelis palikimas! Galime didžiuotis, kad Mažoji Lietuva davė tai, kas mums ir šiandien yra svarbu. Mes turime tęsti ten pradėtus darbus, nepamiršti paveldo.

Eidama pro skverą Klaipėdos centre, dažnai pakeliu galvą ir pasigrožiu skulptoriaus Arūno Sakalausko paminklu - didžiule „Arka“. Iš pradžių nesupratau, ką reiškia tos kolonos. Dabar žinau: mažoji kolona simbolizuoja Mažąją Lietuvą, didžioji kolona - Didžiąją Lietuvą. Abi kolonos svarbios, jeigu nors vieną nugriautume, griūtų visas paminklas vieningai Lietuvai. „Arkoje“ iškalti prasmingi rašytojos I. Simonaitytės žodžiai „Esame viena tauta, viena žemė, viena Lietuva“. Manau, kad nusipelnėme tokio paminklo. Mažoji Lietuva yra maža savo teritorija, bet didelė savo darbais.

Fausta Bogušaitė, 7a klasė

MINTYS

Dažnai mintys neduoda ramybės. Nuklystu į gelmes.

Tamsu. Šiurpu. Girdžiu krentančius į delną lašus. Kodėl negaliu pajudėti? Juk ištryniau pavydą iš sielos!

Susikaupiau ir žengiau žingsnį. Šypsena nušvito veide. Tamsiame kelyje – mano šypsena.

Dabar troškau tik vieno – pamatyti mažą saulės spindulėlį.

Suspurdėjo širdis. Ten išėjimas. Išėjimas iš tunelio!

Atsidūriau pievoje. Pėdos pajuto gaivią rasą. Žydėjo gėlės. Švietė saulė. Atskrido drugelis ir nutūpė ant mano rankos. Jis man papasakojo savo istoriją.

O paskui mes abu nuplasnojome į saulę.

MANO DRAUGĖ

Jos niekas dar nėra matęs, nes tai tik mano draugė.

Draugas yra nepaprastas žmogus. Tiesa, tai nebūtinai žmogus.

Mane draugė pati susirado. Ji man sako, kad klausyčiau savo vidinio balso, siekčiau to, ko nori širdis, siekčiau svajonės. Svarbiausia ir yra svajoti.

Galima turėti realią draugę, kuri padės fiziškai, ir galima turėti draugę – svajonę, kuri niekada neišduos, neatstums. Ji liks su tavimi.

Deividas Rimeika, Mantas Šarka, 10a klasė

Pasakėčia

STIPRUOLIS EŽYS

Viename miške gyveno ežys. Jis visiems gyrėsi, kad yra labai stiprus ir gali bet ką įveikti. Visi juo tikėjo ir džiaugėsi, kad jų miške gyvena toks narsuolis. Visi manė, kad ežys juos apsaugos nuo priešų, išgelbės, kai bus bėda.

Sykį į mišką atklydo vilkas. Jis buvo išalkęs ir labai piktas. Miško žvėreliai bijojo pakliūti tam siaubūnui į nasrus. Jie paprašė ežio pagalbos, kad pabaisą išvytų į tolimus kraštus. Tačiau ežys pats dėl savo gyvybės ėmė drebėti, susirietė į kamuoliuką, atstatė spyglius ir iš išgąsčio nejudėjo. Teko žvėreliams patiems gintis.

Nebūk, mielas vaike, kaip tas ežys. Nesigirk. Kas aukštai kyla, žemai krenta. Įvertink savo galimybes.

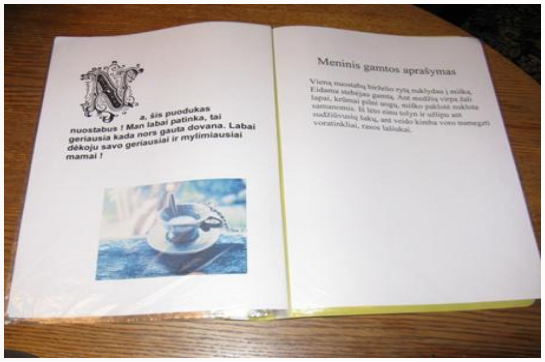

Tėviškės taku

Kovo pabaigoje „Saulėtekio“ pagrindinėje mokykloje neįprastą šurmulį kėlė gausus tautiniais rūbais pasipuošusių pradinukų būrys. Čia vyko atviras renginys – viktorina „Tėviškės taku“. Į ją sugužėjo „Šaltinėlio“, „Varpelio“ mokyklų–darželių, Tauralaukio progimnazijos, “Universa Via” tarptautinės mokyklos komandos. „Saulėtekio“ pagrindinės mokyklos pradinių klasių mokytoja metodininkė R. Mickonytė ir jai talkinusios pedagogės L. Pladienė, V. Vainorienė pakvietė vaikus į neakivaizdinę kelionę po etnografinę Lietuvą. Renginyje kiekviena komanda pristatė programėlę apie pasirinktus regionus, dainavo tam kraštui būdingas dainas. Viktorinos dalyviai atidžiai klausėsi bendraamžių pasakojimų, nes tuose pasakojimuose slypėjo būsimų užduočių atsakymai. O užduotys išties buvo nelengvos. Reikėjo atpažinti regionų kontūrus, herbus ir juos priklijuoti Lietuvos žemėlapyje. Mokiniai aptarė tautinio kostiumo panašumus ir skirtumus, susidomėję sprendė rebusus, nes tik teisingi atsakymai padėjo sužinoti, koks yra vieno ar kito regiono mėgstamiausias patiekalas. Išklausę lietuvių kalbos tarmių videoįrašų, vaikai tarmiškai skaitė tekstus. Viktorinos dalyviai nutarė, kad kalbėti žemaičių, aukštaičių, dzūkų ar suvalkiečių tarme daug sunkiau nei anglų kalba. Šių dienų patirtis rodo, kad dažnas dešimtmetis lengviau žemėlapyje randa Angliją, Airiją ar Norvegiją nei savo gimtąją šalį.

Spartėjanti globalizacija, populiarėjantis bendravimas virtualioje erdvėje skurdina vaikų žodyną, turi įtakos minčių raiškai. Viktorina „Tėviškės taku“ paskatino mokinius domėtis savo kraštu. Vaikai įsitikino, kad mūsų tauta turi turtingą kultūrinį paveldą, kurį būtina saugoti. Viktorinos dalyviams buvo įteikti padėkos raštai su nominacijomis už geriausiai paruoštą prisistatymą, gebėjimą kalbėti tarmiškai, istorines ir etnokultūrines žinias. Kiekvienas esame atsakingas už savo krašto tradicijų perdavimą iš kartos į kartą. Profesoriaus V. Landsbergio žodžiais tariant: „Savo vienintelę valstybę turėtume puoselėti kaip daržą, kaip sodą, kurį pirmiausia reikia ugdyti, kad būtų vaisių visiems.”

Pradinių klasių mokytoja Rita Mickonytė

PASAKŲ KALNAS

Fausta Bogušaitė

TOBIO VEDŽIOJIMAS

Austėja Rimkutė

MEDOS DIENA

Birutė Kurauskaitė

BERNIUKAS NEGYVENAMOJE SALOJE

Egidijus Galginas, Romas Kondrackis

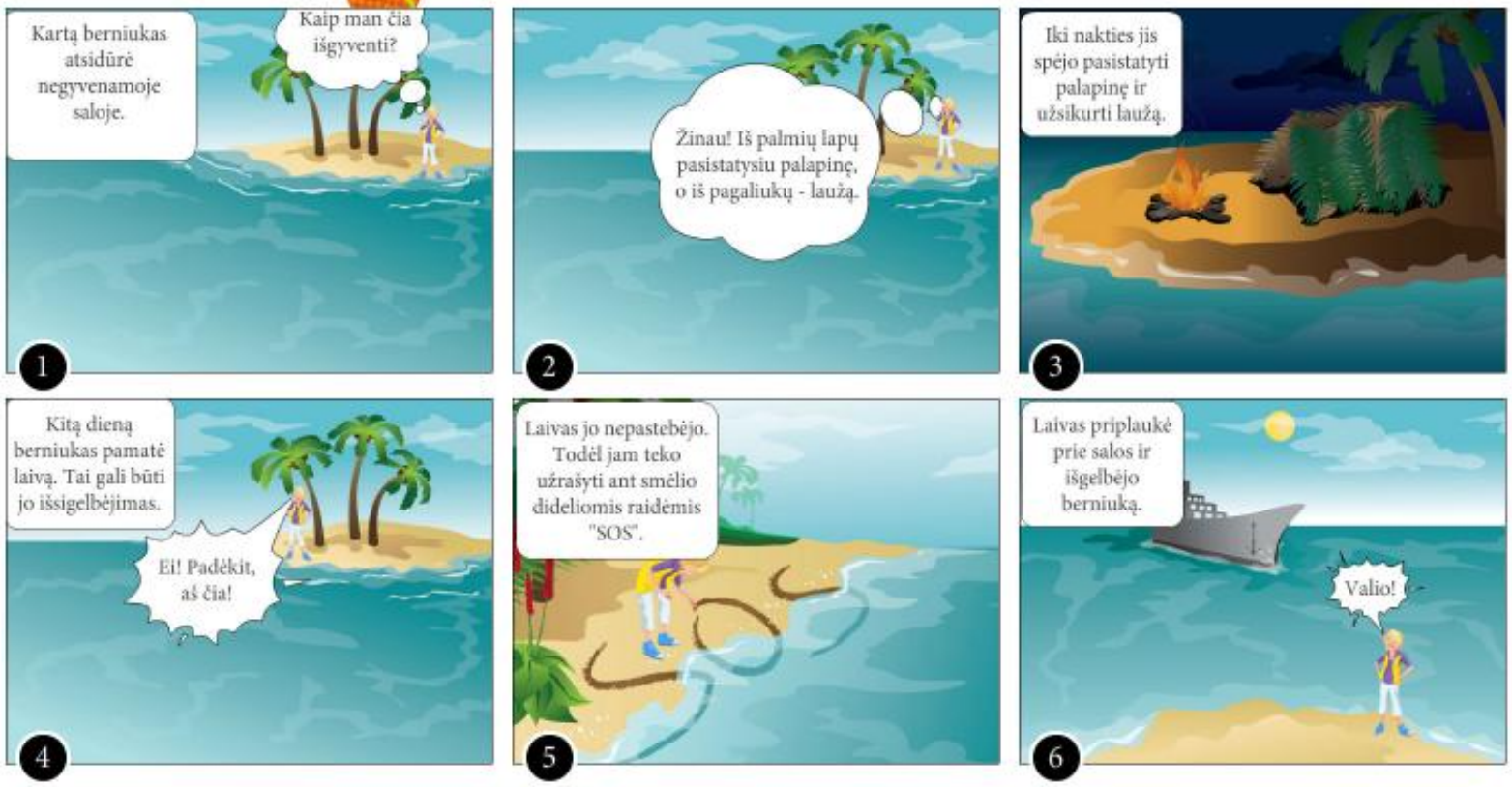

KARALAITĖS IŠGELBĖJIMAS

M. Valytė ir B. Sauliūtė

Leidėjai: Klaipėdos „Saulėtekio“ pagrindinės mokyklos literatų būrelis